

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Johanna Rignell

Prevention & inhägnade bon
- Slutet ungdomsvård i juridiken och praktiken

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Tova Bennet

Termin: HT 2020

Innehållsförteckning

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
1. INLEDNING	5
1.1 Syfte och frågeställningar	5
1.2 Avgränsningar	6
1.3 Metod och material	6
1.4 Forskningsläge	8
1.5 Uppsatsens disposition	8
2. SLUTEN UNGDOMSVÅRD	10
2.1 Påföljden i juridiken	10
2.1.1 De bakomliggande motiven vid påföljdens införande	10
2.1.2 Den rättsliga regleringen	13
2.1.2.1 Påföljdsbestämningen	14
2.1.2.2 Verkställigheten	15
2.2 Påföljden i praktiken	16
2.2.1 Uppfyllandet av de bakomliggande motiven	16
2.2.1.1 Allmänprevention	16
2.2.1.2 Individualprevention	17
2.2.1.2.1 Statistik över återfall	19
2.2.1.3 Samhällsskydd	21
2.2.1.3.1 Statistik över avvikelser	22
2.2.2 Avvägningen mellan de bakomliggande motiven	24
2.2.2.1 Öppenhet vs. säkerhet	24
3. ANALYS OCH SLUTSATSER	25
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	28
Offentligt tryck	28
Rättsfall	28
Elektroniska källor	28
Litteratur	31
BILAGA	33

Summary

Just over 20 years ago the juvenile sanction called closed institutional youth care was introduced as an alternative sanction to imprisonment for people aged 15–17. The purpose of this essay is to understand the underlying motives for the introduction of the sanction and to investigate what the fulfillment of these motives looks like at the execution of the sanction. In the work of fulfilling the purpose, the legal regulation of the sanction and the balancing act between the underlying motives are furthermore examined. For the first part of the essay, the legal dogmatic method is used and the material consists of laws, preparatory work, legal commentary and doctrine. In the second part a forensic sociological method is used through studies of empirical research results in the form of statistics and reports.

The investigation shows that the underlying motives in the introduction of closed institutional youth care were primarily to prevent crime through general prevention, to counteract recidivism through individual prevention and to protect people from serious crime by providing social protection. The further investigation shows that there are deficiency in the fulfillment of all of these motives. For example, there is no evidence that continence among citizens to commit crime generally has increased. Furthermore recidivism statistics show that people sentenced to closed institutional youth care have the largest proportion of relapses within a year and that the recidivism rate has increased the most for these people in the last decade. Regarding social protection, the criticism directed at the institutions in media, the assignment given by the government to the national board of institutional care, SiS, and the statistics regarding juvenile delinquents' deviations from the institutions show that security at the institutions does not meet this sufficiently. However, increasing security at the institutions has previously been shown to have a negative impact on recidivism prevention work, which means that a balancing act between these two interests is necessary.

There is still a lot of work to do to ensure that the underlying motives can be met to a greater extent, and the analysis of the investigation identifies some of the areas where improvements and further research are particularly needed. It is however worth highlighting that during the work with this essay results are also found that indicate positive effects of the new juvenile sanction. One example is that the median time to the first relapse has increased the most among those who have been sentenced to closed institutional youth care.

Sammanfattning

För drygt 20 år sedan infördes ungdomspåföljden sluten ungdomsvård som ett alternativ till fängelse för personer i åldern 15–17 år. Syftet med denna uppsats är att förstå de bakomliggande motiven till införandet av påföljden samt undersöka hur uppfyllandet av dessa motiv ser ut vid påföljdens verkställighet. I arbetet med att uppfylla syftet undersöks även påföljdens rättsliga reglering och avvägningen mellan de bakomliggande motiven. För uppsatsen första del används den rättsdogmatiska metoden och materialet består av lagtext, förarbeten, lagkommentarer och doktrin. I den andra delen används istället en rättssociologisk metod genom studier av främst empiriska forskningsresultat i form av statistik och rapporter.

Av undersökningen framgår att de bakomliggande motiven vid införandet av sluten ungdomsvård framförallt var att förebygga brott genom allmänprevention och motverka återfallsbrottslighet genom individualprevention men att det även ansågs viktigt att skydda människor mot grov brottslighet genom att tillgodose samhällsskyddet. Att det finns brister i uppfyllandet av alla dessa tre motiv visar den vidare undersökningen. Exempelvis finns det ingen forskning som visar att det skett någon ökad avhållsamhet bland samhällsmedborgarna att begå brott och återfallstatistiken visar att personer dömda till sluten ungdomsvård både är den grupp där störst andel återfaller i ny brottslighet inom ett år och den där återfallsandelen ökat mest det senaste decenniet. Vad gäller samhällsskyddet visar den kritik som riktats mot ungdomshemmen i media, det uppdrag som regeringen gett SiS och den statistik, avseende ungdomarnas avvikelser från verkställigheten, som studerats att säkerheten vid LSU-institutionerna inte i tillräckligt hög grad tillgodoser detta. Att öka säkerheten vid institutionerna har dock tidigare visat sig inverka negativt på det återfallsförebyggande arbetet varför det måste göras en avvägning mellan dessa två intressen.

Det finns mycket arbete kvar för att de bakomliggande motiven ska kunna uppfyllas i högre grad och genom analysen av undersökningen identifieras vissa av de områden där förbättring och mer forskning särskilt behövs. Värt att lyfta fram är dock att det under uppsatsarbetet även påträffas resultat som tyder på positiva effekter av den slutna ungdomsvården. Ett exempel är att mediantiden till första återfallet har ökat mest bland de personer som dömts till sluten ungdomsvård.

Förord

I arbetet med denna uppsats har jag fått uppskattat stöd från olika håll. Jag vill börja med att tacka min handledare Tova Bennet för goda råd längs vägen samt hjälp att avgränsa mitt ämne då jag till en början ville skriva om så mycket mer än vad som ryms inom ramarna för denna uppsats. Vidare vill jag tacka mina föräldrar och min sambo för att de alltid finns där och mina närmaste kursare för utbyte av tips och erfarenheter under arbetets gång.

När två ungdomar, dömda för mord respektive mordförsök, avvek från ett ungdomshem i somras, en knapp mil från mitt hem, blev det ett avbrott i min annars stillsamma och Corona-anpassade sensommarlunk. Min sedan tidigare stora fascination för prevention av ungdomsbrottslighet fick ny fart och antog även en ny riktning då mitt intresse för slutna ungdomsvård väcktes. Ett avsnitt av tv-programmet Uppdrag granskning där man tittade närmare på ungdomsbrottslighet väckte vidare frågor hos mig kring huruvida ungdomspåföljder i allmänhet och slutna ungdomsvård i synnerhet verkligen fungerar preventivt i praktiken. Med bakgrund i detta valde jag att ta tillfälle i akt att bredda mina kunskaper i detta ämne genom att utforska det genom denna uppsats.

Lund, 7 januari 2021

Johanna Rignell

Förkortningar

Barnkonventionen	Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter
BrB	Brottsbalken
Brå	Brottsförebyggande rådet
Ds	Departementsserie
HD	Högsta domstolen
LSU	Lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård
LVU	Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
SiS	Statens institutionsstyrelse

1. Inledning

I augusti i år, 2020, kunde vi läsa i dagstidningar och höra på tv-nyheterna att två ungdomar genom fritagning avvikit från Råbys ungdomshem i Lund. Ungdomarna, dömda för mord respektive mordförsök, var vid avvikelserna placerade på Råbyhemmet för verkställighet av sluten ungdomsvård, den frihetsberövande påföljd de ådömts i domstol.¹ Många frågor väcktes kring hur säkerheten på denna och motsvarande vårdinstitutioner i resten av landet egentligen ser ut och hur den skulle kunna förbättras.

Sluten ungdomsvård är en av de särskilda ungdomspåföljder som personer i åldern 15-20 år kan ådömas i Sverige. Statistik visar att de som tillhör denna åldersgrupp lagförs i högre grad än andra² och att det sett ut så de senaste drygt 20 åren.³ Ungdomsbrottslighet är alltså ett stort samhällsproblem och något som det är viktigt att forskning sker inom varför denna uppsats behandlar detta ämne. Med bakgrund i sommarens händelse avgränsas ämnet till just sluten ungdomsvård och det centrala i uppsatsen är dels bakgrunden till införandet av påföljden och hur påföljden regleras i gällande rätt, dels hur påföljden fungerar i praktiken där fokus ligger på påföljdens ändamålsenlighet.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att förstå de bakomliggande motiven vid införandet av sluten ungdomsvård samt undersöka påföljdens ändamålsenlighet i praktiken utifrån dessa motiv. I arbetet med att uppfylla detta syfte görs en granskning av sluten ungdomsvård, dels i juridiken, dels i praktiken, varför uppsatsen kan sägas bestå av två delar. Även om uppsatsen är rättsvetenskaplig utgör forskningsresultat från empirisk vetenskap ett centralt verktyg i uppsatsens andra del.

Arbetet med att uppfylla syftet kan komprimeras till att handla om besvarandet av följande två frågeställningar:

---

¹ Östh Gustafson, Palmkvist & Johansson (2020).

² Brå (2020d)

³ Prop. 2005/06:165 s. 36.

1. Vilka var de bakomliggande motiven vid införandet av slutna ungdomsvård och hur ser den rättsliga regleringen av påföljden ut?
2. Hur ser uppfyllandet av de bakomliggande motiven ut vid verkställigheten av påföljden och hur görs avvägningen dem emellan?

1.2 Avgränsningar

På grund av uppsatsens begränsningar vad gäller tid och utrymme görs ett flertal avgränsningar. Gällande bakgrunden till att påföljden infördes görs en avgränsning där fokus läggs på tre av de motiv som framställs som viktiga i förarbetena. Vidare är den rättsliga regleringen av slutna ungdomsvård omfattande men i denna uppsats finns bara utrymme för en utredning av de mest centrala bestämmelserna.

Det finns mycket materialet om slutna ungdomsvård varför ett urval görs där de uppgifter som är mest aktuella för syftet med uppsatsen undersöks. Vad gäller de forskningsresultat som används i uppsatsen ligger fokus på uppgifter om personer dömda till slutna ungdomsvård. Motsvarande uppgifter för personer dömda till fängelse och samtliga dömda studeras dock också för att användas som analysverktyg. I de fall statistiken är baserad på ålder studeras åldersgrupperna 15-17 år och 18-20 år eftersom det är i detta åldersspann som ungdomarna befinner sig under verkställigheten av den slutna ungdomsvården och efter att påföljden avslutas.

1.3 Metod och material

I uppsatsen används två metoder och flera olika sorters material. För besvarande av den första frågeställningen används den rättsdogmatiska metoden. Enligt denna metod ska allmänt accepterade rättskällor som lagstiftning, rättspraxis, förarbeten och doktrin användas då de har en given auktoritet.⁴ För utredning av gällande rätt används och analyseras främst lagtext, lagkommentarer och doktrin utifrån ett rättskritiskt perspektiv, medan det för utredningen av de bakomliggande motiven görs en studie av förarbeten, främst propositioner, utifrån ett

---

⁴ Kleineman (2018) s. 21+33.

rättsutvecklingsperspektiv.

Besvarandet av den andra frågeställningen görs utifrån ett rättskritiskt perspektiv. Till detta används en rättssociologisk metod då frågeställningen till stor del behandlar relationen mellan rätt och samhälle.⁵ För denna metod spelar empiri en viktig roll⁶ och utgörs i denna uppsats framförallt av empiriska forskningsresultat i form av statistik och rapporter från Statens institutionsstyrelse, SiS, och Brottsförebyggande rådet, Brå. Statistiken presenteras främst i löpande text men även i diagram för att mycket informationen ska presenteras på ett överskådligt sätt. Diagrammen skapas genom Excel efter införande av uppgifter från SiS årliga sammanfattningar för åren 2002–2019⁷, vilka först sammanställs i en tabell, se Bilaga. I vissa fall behöver uppgifterna omvandlas, exempelvis från antal till procent eller från dagar till månader, för att bli enhetliga och kunna redovisas i form av diagram. Även om omvandlingen görs så adekvat som möjligt är det viktigt att nämna att både de uppgifter som inhämtas från SiS och Brå samt de som omvandlas är avrundade. Detta anses dock inte medföra några problem i denna uppsats då diagrammen är till för att visa på tendenser snarare än exakta mått. Det är vidare viktigt att komma ihåg att statistiken baseras på ett fåtal människor vilket innebär att små skillnader kan förefalla mer betydelsefulla än vad de egentligen är.

Det kan framstå som främmande att använda empiriska forskningsresultat inom rättsvetenskapen som är en normativ vetenskap där normer studeras utifrån hur verkligheten bör vara snarare än hur den är. Rättsvetenskapen skiljer sig på så sätt ifrån empiriska vetenskaper som istället beskriver faktiska och fysiska yttre förhållanden i syfte att visa på orsakssamband och förklaringar. Claes Sandgren, professor i civilrätt och författare till en mängd publikationer inom rättsvetenskaplig metod, menar dock att normer och den fysiska verkligheten hör samman varför empiri kan användas inom rättsvetenskapen för att till exempel tolka en rättslig bestämmelse eller bedöma dess ändamålsenlighet.⁸

---

⁵ Hydén (2018) s. 209.

⁶ Ibid. s. 225.

⁷ Observera att det för 2008 saknas uppgifter, vilket syns genom avbrott i diagrammen och beror på att SiS inte publicerat några uppgifter för detta år.

⁸ Sandgren (2006) s. 548-549.

1.4 Forskningsläge

Det finns en rad personer som på betydande sätt bidragit till forskningen kring unga lagöverträdare i påföljdssystemet. Martin Borgeke och Mari Heidenborg redogör i "Att bestämma påföljd för brott" utförligt för alla bestämmelser i Brottsbalken, BrB, som rör reaktioner mot brott, däribland de särskilda påföljdsbestämmelserna för unga lagöverträdare. Andra väletablerade namn är Nils Jareborg och Josef Zila som i ett kapitel i sin bok "Straffrättens påföljdslära" behandlar just unga lagöverträdare och bakgrunden till påföljdssystemets utformning. Vidare finns samlingsverket "Den svenska ungdomsbrottsligheten" där några av landets experter på ungdomsbrottslighet bidragit med olika perspektiv på ämnet.

För forskning kring ungdomsbrottslighet i praktiken spelar rapporter och statistik en väsentlig roll där den kanske viktigaste källan är Brå. Myndigheten publicerar årligen aktuell statistik, studier och rapporter som utgör en grund till den kriminologiska forskningen.⁹ Vad gäller just slutna ungdomsvård är SiS en användbar källa då även denna myndighet tillhandahåller statistik, studier och rapporter som ett steg i den del av myndighetens uppdrag som rör uppföljning av vårdresultat och utvecklingsarbete samt forskning och metodutveckling.¹⁰ I detta sammanhang bör Tove Pettersson nämnas då hon inom flera områden bidragit till forskningen kring slutna ungdomsvård.

Rättssociologiprofessorn Håkan Hydén uttrycker i boken "Rättssociologi som rättsvetenskap" att det finns lite juridisk forskning om relationen mellan rätten och praktiken.¹¹ Min förhoppning med uppsatsen är därför att fylla det tomrum som finns mellan rätten och praktiken, i detta fall vad gäller verkställigheten av påföljden slutna ungdomsvård utifrån de bakomliggande motiven vid införandet av påföljden.

1.5 Uppsatsens disposition

Uppsatsen kan som sagt sägas bestå av två delar. Den första delen behandlar den slutna ungdomsvården i juridiken och inleds med en utredning av den rättsutveckling av straffrättslig

---

⁹ Brå (2020a).

¹⁰ SiS (2020b); SiS (2020a).

¹¹ Hydén (2002) s. 83.

lagstiftning kring ungdomsbrottslighet som under 1900-talet ledde fram till att sluten ungdomsvård infördes som en del av det svenska påföljdssystemet för unga lagöverträdare. Eftersom den andra frågeställningen bygger på resultatet i denna del görs en kort sammanfattning av de motiv som kommer undersökas vidare. Därefter undersöks gällande rätt genom att de viktigaste lagparagraferna studeras.

När den juridiska bakgrunden för påföljden är fastställd skiftas fokus till påföljden i praktiken. Denna del består av en utredning av hur uppfyllandet av de bakomliggande motiven vid införandet av sluten ungdomsvård ser ut samt hur avvägningen mellan dessa motiv görs, genom en undersökning av statistik och rapporter.

Uppsatsen avslutas med en analys där de två frågeställningarna besvaras och slutsatser dras utifrån den undersökning som gjorts. Med utgångspunkt i de teman som identifierats under undersökningen dras även några slutsatser kring inom vilka områden av den slutna ungdomsvården som det är av särskilt intresse att vidare forskning görs.

2. Sluten ungdomsvård

Varje år döms ungdomar till sluten ungdomsvård efter att ha begått brott som rån eller grovt rån, grov misshandel, mord, dråp, våldtäkt eller grov våldtäkt.¹² Påföljden är inte så vanligt förekommande. Förra året, 2019, var det till exempel knappt 2,9 procent av de domslut, där en ungdomspåföljd var huvudpåföljd, som bestod i sluten ungdomsvård vilket innebär att endast 86 ungdomar dömdes till den frihetsberövande påföljden.¹³ Trots detta är forskning kring påföljden av yttersta vikt. Inte minst med tanke på att ungdomarna som påföljden blir aktuell för i de flesta fall har en problematisk bakgrund med allt ifrån relationsproblem, anpassningssvårigheter till skolan, traumatiska upplevelser, extrempolitiska sympatier till omfattande sociala problem i familjen som missbruk och kriminalitet.¹⁴ Vidare är sluten ungdomsvård den mest ingripande ungdomspåföljden och även en dyr vårdform¹⁵ vilket ställer ytterligare krav på att påföljden ska vara effektiv och ändamålsenlig.

2.1 Påföljden i juridiken

I denna första del av uppsatsen står juridiken i centrum. Fokus ligger på förståelsen av de bakomliggande motiven till att sluten ungdomsvård infördes som ungdomspåföljd samt på den rättsliga regleringen. För att möjliggöra en djupare förståelse av de bakomliggande motiven undersöks även den historiska bakgrunden till införandet av sluten ungdomsvård.

2.1.1 De bakomliggande motiven vid påföljdens införande

En särbehandling av unga lagöverträdare vid påföljdsbestämningen är något som länge funnits med inom straffrätten och det har länge diskuterats vilka påföljder som rättsstridiga ungdomar ska kunna dömas till.¹⁶ Redan för drygt 100 år sedan spreds alltmer uppfattningen att det, för de unga lagöverträdarna, vore mer ändamålsenligt med omhändertagande för behandling med fokus på uppfostran och utbildning än med tidsbestämda fängelsestraff.¹⁷ På 1900-talets mitt diskuterades därför ifall lagöverträdare i åldern 15-17 år i princip inte alls skulle omhändertas

---

¹² SiS (2020c).

¹³ Brå (2020b) s. 26.

¹⁴ Clevesköld, Thunved & Thunved (2019) s. 183.

¹⁵ Holmberg (2017) s. 283.

¹⁶ Ibid. s. 270.

¹⁷ SOU 1956:55 s. 76-77.

inom kriminalvården utan istället överlämnas för barnavårdande åtgärder enligt barnavårdslagen¹⁸. Strafflagberedningen föreslog att fängelse skulle vara förbjudet för personer under 18 år.¹⁹ Förslaget godtog av flera remissorgan med argument som att det borde vara barnavårdens och inte kriminalvårdens ansvar att ta hand om lagöverträdare under 18 år samt att det borde införas ett alternativ till fängelse som bättre verkade allmän- och individualpreventivt. Argument mot ett absolut fängelseförbud var exempelvis att barnavården i olika avseenden saknade nödvändiga resurser för att ta över ansvaret, att de omhändertagna ungdomarna skulle kunna utöva skadligt inflytande på varandra samt att fängelsestraff i vissa fall trots allt kunde vara den minst skadliga och mest verksamma åtgärden.²⁰ Förslaget med ett absolut förbud gick inte igenom utan istället infördes en än mer begränsad tillämpning av ådömande av fängelse för lagöverträdare under 18 år.²¹ Flera liknande förslag följde under åren men inget kom att genomföras, kanske främst då det för ungdomarna inte fanns något alternativ till fängelse som ansågs fullgott.²² Samtidigt började behandlingsideologin ifrågasättas alltmer. På 1970-talet växte sig kritiken mot denna ideologi så stark att ett arbete med en reform av påföljdsbestämningen inleddes. 1989 genomfördes reformen vilket bland annat innebar att man tog avstånd från hänvisning till behov och prognoser vid påföljdsbestämningen. Istället fick straffvärdebedömning och proportionalitet större inflytande.²³

På 1990-talet hände det mycket på området vilket också slutligen ledde fram till att den nya påföljden sluten ungdomsvård infördes. 1990 tillkallades en kommitté med uppdrag att utvärdera det dåvarande regelsystemet för brott av unga samt granska det allmännas insatser vid sådana brott.²⁴ Arbetet ledde till ett betänkande som bland annat lyfte fram frågor om påföljder för unga lagöverträdare.²⁵ 1997 lämnade Justitiedepartementet ett förslag till en ny frihetsberövande påföljd för unga lagöverträdare.²⁶ Förslaget remissbehandlades och Lagrådet yttrade sig över det. Alla remissinstanser som yttrade sig höll med om att det fanns anledning till en reform av påföljdssystemet för unga och Lagrådet godtog huvudinnehållet i förslaget. En proposition, Vissa reformer av påföljdssystemet, lämnades därför 1998 till riksdagen i

---

¹⁸ Lagen är numera ersatt av LVU.

¹⁹ SOU 1956:55 s. 44+81.

²⁰ Prop. 1962:10 s. C 64-67.

²¹ Ibid. s. A 5.

²² Wersäll (2020) kommentaren till 32 kap. 5 § Sluten ungdomsvård, under rubriken Bakgrund.

²³ Prop. 1987/88:120 s. 117-119.

²⁴ Ju 1990:07.

²⁵ SOU 1993:35.

²⁶ Ds 1997:32.

syfte att bland annat få till stånd trovärdiga alternativ till fängelsestraff samt reformera påföljdssystemet för unga lagöverträdare.²⁷ Förslaget antogs av riksdagen och 1 januari 1999 trädde lagändringarna i kraft, vilket bland annat innebar att sluten ungdomsvård infördes som en påföljd.²⁸

Det fanns flera bakomliggande motiv till reformationen av påföljdssystemet för unga lagöverträdare och införandet av sluten ungdomsvård som ungdomspåföljd. Även om allmänprevention och individualprevention ansågs till viss del ha förlorat rollen som styrande för påföljdssystemet, poängterades vikten av dessa straffteorier. Det yttersta syftet med ett straffsystem ansågs vara att förebygga brottslighet och detta menade regeringen bland annat skulle ske genom allmänprevention i form av det straffhot som lagen i kombination med en konsekvent praxis utgjorde.²⁹ Vidare framfördes att individualpreventionen i många fall skulle få fortsatt betydelse, inte minst vid verkställigheten av påföljderna men även vid påföljdsbestämningen. Detta på grund av intresset att välja den påföljd som bäst kunde motverka återfallsbrottslighet.³⁰

Användningen av fängelse som påföljd ansågs behöva begränsas än mer än vad som redan gjordes. Särskilt gällde detta för de unga lagöverträdarna. Denna ytterligare begränsning skulle ske genom införande av en alternativ påföljd till fängelse. En absolut förutsättning för att den alternativa åtgärden skulle kunna vinna allmänhetens acceptans och bli framgångsrik ansågs vara att den skulle framstå som trovärdig.³¹ Att även den alternativa åtgärden skulle inbegripa någon form av frihetsberövande grundade sig i tanken att samhället måste kunna reagera kraftfullt på ungdomar som begår allvarliga brott. En kraftfull reaktion ansågs nödvändig för att tydligt markera vissa grundläggande gränser, uppfylla straffsystemets syfte att verka allmänpreventivt genom avskräckning samt motsvara samhällets krav på rättvisa inom rättskipningen. Den nya påföljden skulle dock skilja sig från fängelse på det sätt att verkställigheten skulle utformas för att minimera risken för skadeverkningar samt så effektivt som möjligt åtgärda orsakerna till den unge lagöverträdarens brottslighet.³² Det betonades att verkställigheten ofrånkomligen skulle kunna ske under säkra och betryggande former bland

---

²⁷ Prop. 1997/98:96 s. 74-75.

²⁸ Wersäll (2020) kommentaren till 32 kap. 5 § Sluten ungdomsvård, under rubriken Bakgrund.

²⁹ Prop. 1997/98:96 s. 76-77.

³⁰ Ibid. s. 77-78.

³¹ Prop. 1997/98:96 s. 79.

³² Ibid. s. 153.

annat då ett påföljdssystem måste kunna tillgodose samhällsskyddet som innebär att människor har rätt till skydd mot grov brottslighet.³³

Vad gällde ansvaret för de unga lagöverträdarna bedömde regeringen att detta skulle ligga på Socialnämnden, socialtjänsten och SiS.³⁴ Det övergripande ansvaret för ungdomar skulle ligga kvar hos Socialnämnden men det bedömdes även vara av stor vikt att Socialtjänsten aktivt skulle medverka vid behandlingen under verkställigheten. Inte minst med tanke på att verkställigheten av sluten ungdomsvård uttryckligen skulle vara inriktad på vård och behandling av den dömda.³⁵ Eftersom det sedan tidigare iakttagits restriktivitet för att döma personer under 18 år till fängelse var erfarenheten av behandling av så unga personer begränsad inom kriminalvården. Istället bedömdes SiS lämpligast att ta hand om unga lagöverträdare som behövde frihetsberövas. Myndigheten hade sedan 1994 ansvarat för drift och planering av vården vid särskilda ungdomshem och bland annat haft till uppgift att genom metodutveckling, forskning och utvecklingsarbete se till att vården hade högsta möjliga kvalitet. Denna lösning låg dessutom i linje med att det enligt Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, Barnkonventionen, skulle finnas alternativ till anstaltsvård tillgängliga för säkerställande av att barn behandlas på ett sätt som är lämpligt för deras välfärd samt är rimligt med hänsyn dels till barnets personliga förhållande, dels till brottet.³⁶

Sammanfattningsvis var tre av de viktigaste motiven, bakom reformen av påföljdssystemet för unga på 1990-talet och vid införandet av sluten ungdomsvård, allmänprevention, individualprevention och samhällsskydd.

2.1.2 Den rättsliga regleringen

För att klargöra vilka de rättsliga förutsättningarna är för den praktiska verkställigheten av påföljden görs här en undersökning av den rättsliga regleringen av sluten ungdomsvård i svensk rätt.

---

³³ Prop. 1997/98:96 s. 76+153.

³⁴ Ibid. s. 138-140.

³⁵ Ibid. s. 154+175.

³⁶ Ibid. s. 153-154.

2.1.2.1 Påföljdsbestämningen

Regleringen av påföljdsbestämningen för den unga lagöverträdaren finns i BrB. I lagens 30 kap. 5 § anges att rätten endast vid synnerliga skäl får döma någon, som begått brott innan hen fyllt arton år, till fängelse. Vad som kan utgöra synnerliga skäl är enligt förarbetena främst att den begångna gärningen har ett högt straffvärde³⁷ där ett straffmättningsvärde³⁸ motsvarande fängelse i ett år eller däröver anses tillräckligt högt för att ensamt tala för fängelse.³⁹ Enligt förarbetena ansågs det svårt att ange situationer där tidigare lagföringar eller brottets art skulle leda till bedömningen att en lagöverträdare under 18 år skulle ådömas fängelse⁴⁰ men det finns några exempel på sådana situationer i praxis.⁴¹ Exempelvis ansåg Högsta domstolen, HD, i NJA 1996 s. 757 att menedsbrottets art utgjorde synnerliga skäl att döma en sjuuttonårig tilltalad till fängelse. Artbrottslighet har beskrivits som brott som man ingriper mot med stränga påföljder trots att straffvärdet inte behöver vara påtagligt högt. I huvudsak är skälen till detta allmänpreventiva, då man i samhället vill uppnå en avskräckningseffekt samt en moralbildande eller moralförstärkande effekt som motverkar brottstypen i fråga.⁴² Enligt en studie som SiS gjort framkommer att domstolarnas skäl att döma till slutet ungdomsvård i flera fall varit just brottslighetens art eller straffvärde men att domstolarna även i ett mindre antal fall hänvisat till återfall i brott efter tidigare dom till vård inom socialtjänsten eller skyddstillsyn som skäl.⁴³

Följaktligen finns det fortfarande inget absolut fängelseförbud för ungdomar i åldern 15–17 år men detta påföljdsval ska användas mycket restriktivt. I de fall där rätten finner att kravet på synnerliga skäl är uppfyllt och fängelse ska dömas ut ska rätten, enligt 32 kap. 5 § BrB, som huvudregel i stället döma till slutet ungdomsvård under viss tid.⁴⁴ Undantag från detta ska endast göras om det med hänsyn till ungdomens ålder vid lagföringen eller någon annan omständighet finns särskilda skäl däremot. De särskilda skäl som åsyftas rör främst den tilltalades ålder. En tilltalad som blivit för gammal för att passa in på ett särskilt ungdomshem, exempelvis då det gått lång tid mellan brottet och lagföringen, bör istället dömas till fängelse.

---

³⁷ Prop. 1987/88:120 s. 103.

³⁸ Observera att straffvärde och straffmättningsvärde är två olika begrepp, se mer om detta i Borgeke & Heidenborg (2017) s. 339.

³⁹ Borgeke & Heidenborg (2017) s. 339.

⁴⁰ Prop. 1987/88:120 s. 103.

⁴¹ Borgeke & Heidenborg (2017) s. 338.

⁴² Prop. 1997/98:96 s. 113-114.

⁴³ Johansson, Schierbeck & Wihlborg (2001) s. 13.

⁴⁴ Observera att det faktum att slutet ungdomsvård normalt döms ut istället för fängelse inte ska påverka rättens bedömning av ifall det föreligger synnerliga skäl, i enlighet med förarbetena, se prop. 1997/98:96 s. 160.

Även i de fall där den tilltalade lagförs för allvarlig och omfattande brottslighet, som hen huvudsakligen begått efter att ha fyllt 18 år, bör rätten döma till fängelse.⁴⁵ Huruvida det föreligger något vårdbehov för den tilltalade ska inte påverka valet mellan fängelse och sluten ungdomsvård⁴⁶ och inte heller tillmätas någon betydelse vid domstolens val av hur lång den frihetsberövade påföljden ska vara.⁴⁷ I detta sammanhang bör rättsfallet NJA 2001 s. 913 nämnas där HD gick på en annan linje. Domstolen valde att döma en tjej, som var 16 år när hon begick brottet mened, till fängelse istället för sluten ungdomsvård. Bakgrunden var att risken för de nackdelar som ett frihetsberövande kan innebära för en ung person befarades vara större vid verkställighet av sluten ungdomsvård än vid ett kort fängelsestraff, baserat på att den tilltalade inte hade något vårdbehov.

2.1.2.2 Verkställigheten

Regleringen av verkställigheten av sluten ungdomsvård finns i lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, LSU, och förordning (1998:641) om verkställighet av sluten ungdomsvård. Verkställigheten ska utformas för att främja den dömdes anpassning i samhället samt motverka skadliga följder av frihetsberövandet. Bland annat ska detta ske genom upprättande av en individuellt utformad verkställighetsplan avseende den dömdes vistelse vid, och utslussning från, LSU-institutionen⁴⁸.⁴⁹ Det är SiS som ansvarar för verkställigheten av påföljden, men denna ska planläggas och genomföras i samråd med socialnämnden i den dömdes hemort.⁵⁰

Den dömden har rätt till nödvändig vård och behandling samt möjlighet till utbildning, aktiviteter, förströelse, fysisk träning och vistelse utomhus.⁵¹ Vidare har hen rätt att i lämplig omfattning använda elektroniska kommunikationstjänster och ta emot besök, en rättighet som dock kan vägras eller begränsas.⁵² Även den dömdes rörelsefrihet kan begränsas på olika sätt när detta anses nödvändigt.⁵³ Sedan 2003 kan den dömden vid behov vårdas i enskildhet vilket

---

⁴⁵ Prop. 1997/98:96 s. 158; Wersäll (2020) kommentaren till 32 kap. 5 § Sluten ungdomsvård, under rubriken Förutsättningar för påföljdsvalet.

⁴⁶ Prop. 1997/98:96 s. 156.

⁴⁷ Borgeke & Heidenborg (2017) s. 343-344.

⁴⁸ Det finns olika benämningar för de särskilda ungdomshem där sluten ungdomsvård verkställs men i denna uppsats benämns dessa härefter "LSU-institutioner", alternativt "institutioner".

⁴⁹ 3 § LSU.

⁵⁰ 22 § LSU.

⁵¹ 12 § LSU.

⁵² 16 § LSU.

⁵³ 13 § LSU.

innebär att hen hindras från att träffa andra intagna. Ett sådant beslut ska omprövas fortlöpande, minst var sjunde dag.⁵⁴ Om det är särskilt påkallat får den dömde även hållas i avskildhet. Detta får maximalt ske under fyra timmar i sträck och under fortlöpande uppsikt av personalen.⁵⁵

Eftersom sluten ungdomsvård är en frihetsberövande påföljd är den dömdes rörelsefrihet även generellt sett begränsad, dock minskar begränsningen vanligtvis under verkställighetens gång. Inledningsvis ska påföljden verkställas på en låsbar enhet. När förhållandena medger det ska den dömde ges möjlighet till en verkställighet under öppnare former.⁵⁶ Om det anses lämpligt för den dömdes anpassning i samhället eller av andra skäl, ska hen också tillåtas att vistas utanför institutionen. Detta ska ske förenat med nödvändiga villkor och i den utsträckning som kravet på samhällsskydd medger.⁵⁷ Under verkställighetens senare del ska den dömde förberedas för ett liv i frihet genom konkreta åtgärder.⁵⁸

2.2 Påföljden i praktiken

I denna del av uppsatsen behandlas sluten ungdomsvård i praktiken. En undersökning av påföljdens ändamålsenlighet görs utifrån en utredning och analys av påföljdens verkställande med utgångspunkt i de tre bakomliggande motiv till påföljdens införande som uppsatsens första del genererat. Hur avvägningen mellan de bakomliggande motiven ser ut vid verkställigheten undersöks därefter för att ytterligare möjliggöra en kritisk granskning av påföljdens ändamålsenlighet.

2.2.1 Uppfyllandet av de bakomliggande motiven

2.2.1.1 Allmänprevention

Allmänprevention som syfte med straff utgörs enkelt uttryckt av att bestraffningen ska avhålla andra samhällsmedborgare från att begå brott. I dagens samhälle görs detta främst genom

---

⁵⁴ 14a § LSU.

⁵⁵ 17 § LSU.

⁵⁶ 14 § LSU.

⁵⁷ 18 § LSU.

⁵⁸ 18a § LSU.

medelbar avskräckning, dvs. allmänhetens beteende påverkas av straffhotet som lagen uppställer och medvetenheten om att brott kommer leda till straff, samt moralbildning, dvs. allmänhetens normbildning påverkas av att gärningen framställs som förkastlig då den förses med straff i lag.⁵⁹ I motiven bakom påföljdsreformen och införandet av sluten ungdomsvård nämndes allmänprevention genom just avskräckning i form av det straffhot som lagen i kombination med en konsekvens praxis ansågs utgöra. Vidare diskuterades allmänprevention genom en tydlig markering av vissa grundläggande gränser⁶⁰, vilket faller under moralbildning.

Det finns inget som tyder på att införandet av sluten ungdomsvård som påföljd medfört en avhållsamhet från samhällsmedborgarna att begå brott. Tvärtom dömdes fler ungdomar till en början till sluten ungdomsvård än personer i motsvarande ålder dömts till fängelse tidigare. Det är dock nästintill omöjligt att genom empirisk forskning få fram några resultat kring en påföljds allmänpreventiva verkan då det är så många andra faktorer som spelar in. Förändringar som görs av straffsystemet av allmänpreventiva skäl får därför antas spela en ytterst liten roll jämfört med andra faktorer som upptäcktsrisk, social kontroll, socialgruppsstillhörighet, moralisk uppfostran, propaganda, utbildning, information, tillfälle att begå brott, familjeförhållanden, sysselsättningsförhållanden.⁶¹

2.2.1.2 Individualprevention

Individualprevention handlar om tanken att avhålla en brottsling från att återfalla i brottslighet, dvs. begå nya brott. I de bakomliggande motiven vid införandet av sluten ungdomsvård framhävdes intresset att välja den påföljd som bäst motverkade återfallsbrottslighet, varför individualprevention ansågs ha betydelse både vid påföljdsbestämningen och verkställigheten av påföljden.⁶² Med utgångspunkt i juristen och filosofen Benthams idéer, som dominerat i århundranden, kan individualprevention sägas bestå av tre delar: avskräckning, inkapacitering och behandling.⁶³

---

⁵⁹ Jareborg & Zila (2017) s. 76 ff.

⁶⁰ Prop. 1997/98:96 s. 76-77+153.

⁶¹ Jareborg & Zila (2017) s. 79.

⁶² Prop. 1997/98:96 s. 77-78.

⁶³ Jareborg & Zila (2017) s. 85.

Den individuella avskräckningen är särskilt avsedd för så kallade tillfällighetsförbrytare och innebär att lagöverträdaren genom en varning, bestraffning eller liknande avskräcks från att begå nya brott. Inkapacitering består i att lagöverträdaren förhindras från att begå nya brott genom att fysiskt oskadliggöras, exempelvis genom att hen spärras in i fängelse. Slutligen behandlingsdelen går ut på att återfallsrisken ska elimineras genom medicinsk, psykiatrisk, psykologisk eller socialterapeutisk vård. Behandling är den del av individualpreventionen som är mest aktuell i dagens samhälle.⁶⁴ Det var även denna del som särskilt lyftes fram i motiven vid införandet av sluten ungdomsvård genom understrykandet av att verkställigheten av påföljden skulle vara inriktad på vård och behandling.⁶⁵

Det finns ingen empirisk forskning som visar att det, främst vad gäller unga lagöverträdare, går att skrämman folk till att inte begå nya brott, varför någon individuell avskräckning inte kan sägas ha skett. Dessutom finns undersökningar från 1990-talet som visar att påföljder med tydliga straffelement snarare är ägnade att öka återfall i brott.⁶⁶

Vad gäller inkapacitering måste man kunna förutse vilka lagöverträdare som kommer att återfalla i brott för att denna ska fungera, vilket är omöjligt. Även om mycket pengar läggs på att konstruera tillförlitliga prediktionsinstrument kan några säkra förutsägelser inte göras. För att nå rimlig inkapaciteringseffekt skulle istället många fler än de som faktiskt kommer att återfalla i brott behöva inkapaciteras vilket det inte finns stöd för i svensk straffrättspolitik.⁶⁷

Slutligen vad gäller behandling visar forskningen generellt sett inte att man kan motverka brottsbefrämjande faktorer med tvångsbehandling. Exempelvis anses fängelsestraff inte mer individualpreventivt effektivt än kriminalvård i frihet. Prognosen för att nå goda resultat anses större då behandling utan inslag av tvång används och där behandlingen inte ses som en del av straffet. Vissa forskningsresultat tyder dock på att det för vissa avgränsade persongrupper kan nås positiva resultat i vissa begränsade hänseenden genom tvångsbehandling som går ut på att utveckla den kriminellas problemlösningsförmåga, kognitiva förmåga och rationella tänkande. Från en behandlingsideologisk synpunkt bör påföljderna vara tidsbestämda då en persons utvecklingsprocess är svår att förutse.⁶⁸

---

⁶⁴ Jareborg & Zila (2017) s. 88-89.

⁶⁵ Prop. 1997/98:96 s. 154+175.

⁶⁶ Jareborg & Zila (2017) s. 86.

⁶⁷ Ibid. s. 86-88.

⁶⁸ Ibid. s. 88-89.

I behandlingen av ungdomarna vid själva verkställigheten av slutna ungdomsvård visar studier att öppenhet är en väsentlig faktor. En analys av ungdomar som skrivits ut från LSU-institutioner visar att andelen återfall är uppenbart högre bland de unga som skrivits ut från en låst avdelning än de som skrivits ut från en öppnare avdelning. Av de som skrivs ut från en låst avdelning återfaller nästan två tredjedelar i brott som resulterar i en ny frihetsberövande påföljd medan motsvarande endast gäller en dryg tredjedel av dem som skrivs ut från en öppen avdelning. Detta beror bland annat på att öppna avdelningar ställer andra krav på ungdomarna. Exempelvis ställs krav på skötsamhet för att ungdomarna ska få komma till de öppnare avdelningarna. Att antalet utevistelser generellt sett är fler vid öppna avdelningar är ytterligare ett skäl till fördelen med dessa avdelningar. De ungdomar som har fler utevistelser återfaller nämligen i mindre utsträckning i brott. Vid flera av landets LSU-institutioner finns dock en platsbrist på de öppna avdelningarna.⁶⁹ Platsbrist är vidare ett problem som medför att verkställigheten av slutna ungdomsvård inte alltid kan genomföras fullt ut med utgångspunkt i ungdomarnas vårdbehov.⁷⁰

Hur uppfyllandet av det individualpreventiva motivet bakom införandet av slutna ungdomsvård ser ut vid verkställigheten av påföljden undersöks här genom studier av återfallsstatistik. Eftersom en individualpreventivt motiverad åtgärd är misslyckad om den som utsätts för åtgärden återfaller i brott⁷¹ kan återfall användas som ett mått på uppfyllandet av det individualpreventiva motivet. För att möjliggöra en analys av återfallsstatistikens utveckling sedan påföljdens införande redovisas dels statistik gällande dömda till slutna ungdomsvård, dels statistik gällande dömda till fängelse samt dömda totalt sett.

2.2.1.2.1 Statistik över återfall

Av Brås sammanställning av statistik över återfall mellan åren 2008-2017 framgår att återfallsrisken är som störst i början av uppföljningsperioden. Särskilt gäller detta personer som varit frihetsberövade, exempelvis personer dömda till fängelse eller slutna ungdomsvård.⁷² Vid en jämförelse mellan andelen personer som återfallit i brott inom ett år,

---

⁶⁹ Pettersson (2017) s. 85-93.

⁷⁰ Clevesköld, Thunved & Thunved (2019) s. 185.

⁷¹ Jareborg & Zila (2017) s. 91.

⁷² Brå (2020c) s. 27-28.

baserad på vilken påföljd⁷³ som personerna ådömts, framgår att dömda till slutet ungdomsvård är den grupp där återfallsandelen är störst, nämligen 53 procent. Det är även för denna grupp som återfallsandelen ökat mest procentuellt sett från 2008, genom en ökning på 15 procentenheter. Till viss del kan den höga återfallsandelen förklaras av att de personer som dömts till slutet ungdomsvård begått grova brott och sedan tidigare hade en omfattande brottsbelastning. Bland personer som dömts till fängelse var återfallsandelen 43 procent 2017, vilket var en minskning med 8 procentenheter från 2008.⁷⁴ Totalt sett hade 24 procent av alla som dömdes för brott 2017 återfallit i brottslighet inom ett år och en uppdelning i åldersgrupper visar att bland personer i åldern 15–17 år var det 22 procent som återfallit inom ett år och i åldern 18–20 år 30 procent.⁷⁵

Återfallsstatistik från andra delen av 1990-talet, dvs. åren innan slutet ungdomsvård infördes, visar att cirka 58 procent av de som dömts till fängelse återfallit i ny brottslighet inom tre år. Bland dessa var återfallsandelen för åldersgruppen 15–17 år 36 procent varav 21 procent återfallit redan inom ett år. Motsvarande för åldersgruppen 18-20 år var 40 procent inom tre år och 22 procent inom ett år. Totalt sett hade 34–35 procent av de som lagfördes åren 1995-1998 återfallit i brott inom tre år, varav 19-21 procent inom ett år.⁷⁶ Det finns även en studie av återfall i brott för lagförda åren 1991-2003 där en jämförelse gjorts mellan ungdomar som dömts till fängelse innan slutet ungdomsvård infördes och ungdomar som sedan införandet dömts till slutet ungdomsvård. Inom tre år hade 68 procent av de ungdomar som dömts till fängelse återfallit i ny brottslighet och 78 procent av de som dömts till slutet ungdomsvård. Viktigt att ha med sig vid jämförelser mellan återfall efter fängelse och slutet ungdomsvård är dock att även grupper som tidigare inte dömdes till fängelse kan dömas till slutet ungdomsvård, varför de två olika grupperna inte är helt jämförbara.⁷⁷

Vidare har Brå sammanställt den tid som gått från de dömdas ingångshändelse till tidpunkten för det första lagförda återfallsbrottet och gjort jämförelser utifrån olika variabler. Tiden anges i mediantid⁷⁸ vilket minskar risken för att extremvärden bidrar till en felaktig bild. En jämförelse baserad på påföljd⁷⁹ visar att slutet ungdomsvård är en av de påföljder där

---

⁷³ Avser den mest ingripande påföljden som utdömdes för personerna efter ingångshändelse 2017.

⁷⁴ Brå (2020c) s. 17.

⁷⁵ Ibid. s. 11-12.

⁷⁶ Brå (2004) s. 11+14+17.

⁷⁷ Pettersson (2010) s. 39-44.

⁷⁸ Medianen är det mittersta värdet när alla observerade värden är ordnade efter storleksordning, se SCB.

⁷⁹ Avser den mest ingripande påföljden som utdömdes för personerna efter ingångshändelse 2017.

mediantiden till första återfallet ökat mest mellan åren 2008 och 2017. 2017 var mediantiden 155 dagar för dömda till slutna ungdomsvård, vilket innebär en ökning på 77 dagar från 2008. Motsvarande siffror för personer dömda till fängelse visar att denna påföljd har den kortaste mediantiden av alla påföljder med en mediantid på 99 dagar, trots en ökning på 21 dagar från 2008. En jämförelse baserad på ålder istället för påföljd visar att mediantiden till första återfallet för 15-17 åringar 2017 var 148 dagar och för 18-20 åringar 123 dagar. Totalt sett var mediantiden 120 dagar för alla lagöverträdare 2017 med en ökning på 7 dagar från 2008.⁸⁰

2.2.1.3 Samhällsskydd

I förarbetena uttrycktes vikten av att verkställigheten av en påföljd sker under säkra och betryggande former för att samhällsskyddet, dvs. människors rätt till skydd mot grov brottslighet, ska tillgodoses.⁸¹

Det finns ingen forskning kring hur människor upplever att samhällsskyddet tillgodoses vid verkställigheten av den slutna ungdomsvården men åsikter i ämnet har kommit till uttryck i bland annat tidningsartiklar. Exempelvis har en granne till Råbyhemmet uttalat sig om sin oro efter att flera rymningar och fritagningar skett från institutionen. Hen har börjat sova med en yxa under sängen då hen anser att säkerheten på institutionen ”är noll” varför man måste beväpna sig.⁸² Kritik riktades även mot säkerhetsnivån generellt sett på LSU-institutionerna i landet efter den händelse i somras där två ungdomar lyckades rymma från Råbyhemmet. I en artikel från Svt nyheter uttryckte till exempel Philip Sandberg, Lunds kommunalråd, att det är skrämmande att säkerheten är så dålig. Vidare framhöll han att det är orimligt att man placerar personer, dömda för allvarliga brott, på ställen som inte har bättre säkerhet då samhället och skötsamma medborgare måste kunna skyddas från personer dömda för exempelvis mord.⁸³ Även socialminister Lena Hallengren har uttalat sig om behovet av säkerhetshöjande åtgärder, bland annat i form av ett förbättrat perimeterskydd bestående av exempelvis kameror och stängsel.⁸⁴ I mitten av september lade regeringen fram ett förslag på att ge SiS ett tillskott på 110 miljoner kronor 2021 och därefter 100 miljoner kronor varje år, i syfte att möjliggöra myndighetens arbete med att bygga ut kapacitet, kvalitet och säkerhet inom dess

---

⁸⁰ Brå (2020c) s. 22-25.

⁸¹ Prop. 1997/98:96 s. 76+153.

⁸² Eeg-Olofsson (2020).

⁸³ Andersson (2020).

⁸⁴ Grönvik (2020).

verksamhet.⁸⁵ En knapp månad senare gav regeringen SiS i uppdrag att förstärka sitt säkerhetsarbete.⁸⁶

Förutom att undersöka åsikter i media och politiskt handlande finns ett annat sätt att undersöka uppfyllandet av kravet på samhällsskydd vid verkställigheten av påföljden, nämligen att undersöka avvikelser från LSU-institutionerna. Att personer dömda för allvarliga brott avviker från sina frihetsberövanden och kommer ut i samhället igen där de kan begå nya brott får anses utgöra tydliga brister i samhällsskyddet. Avvikelse under institutionstiden är även en faktor som kan antas relatera till fler återfall i brottslighet varför det finns ytterligare skäl att undersöka detta problem.⁸⁷ De aspekter som undersöks är antalet avvikelser, varifrån avvikelserna skedde och avvikelsernas längd och presenteras nedan i form av diagram⁸⁸.

2.2.1.3.1 Statistik över avvikelser

Figur 1: Visar antalet avvikelser för respektive år.

En tydlig tendens är att antalet avvikelser minskat avsevärt över tid även om det för de senaste åren finns en antydning till ökning.

⁸⁵ Socialdepartementet (2020).

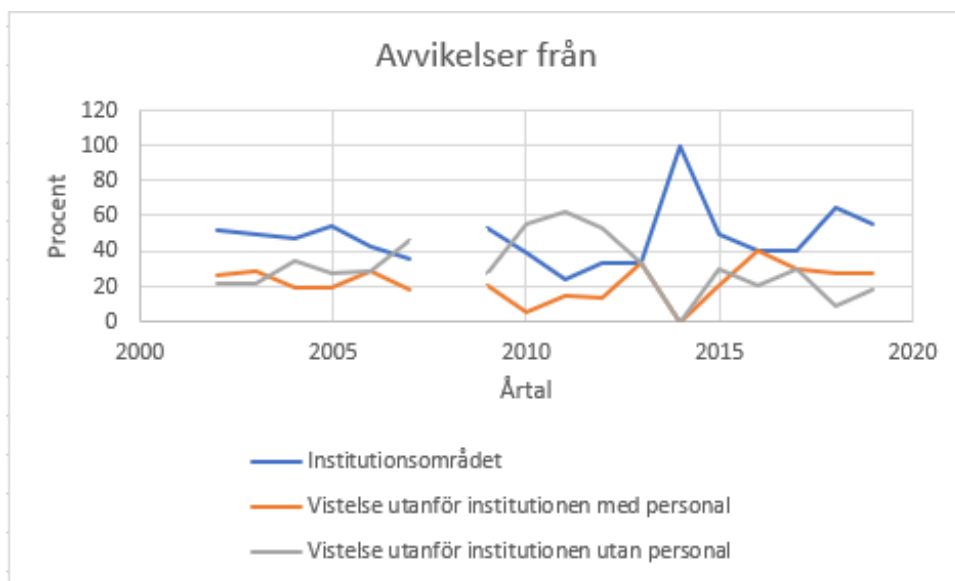
⁸⁶ Regeringen (2020).

⁸⁷ Pettersson (2017) s. 23.

⁸⁸ Uppgifterna är hämtade från SiS (2002-2019), se Bilaga för en tabell över de inhämtade uppgifterna och se mer om diagrammen under avsnittet Metod och material.

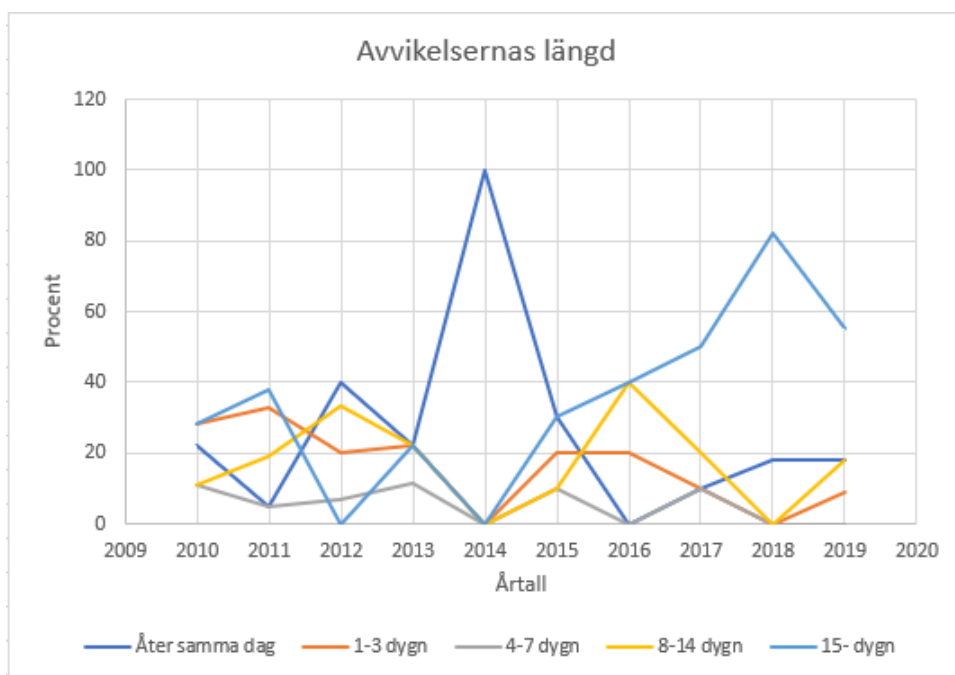

Figur 2: Visar var avvikelserna skett ifrån i form av procent för respektive år.

Med några få undantag är antalet avvikelser från institutionsområdet procentuellt sett högst varje år medan avvikelserna från vistelser utanför institutionen är betydligt lägre.

Figur 3: Visar hur långa avvikelserna varit procentuellt sett för respektive år⁸⁹.

En tydlig tendens är att andelen avvikelser som varar i 15 dygn eller mer ökat avsevärt de senaste åren.

⁸⁹ Observera att detta diagram, till skillnad från övriga, endast avser åren 2010-2019 vilket beror på att det saknas uppgifter från resterande år i SiS redovisningar.

2.2.2 Avvägningen mellan de bakomliggande motiven

Vad gäller det allmänpreventiva motivet saknas underlag för att undersöka hur avvägningen görs mellan detta och de två övriga motiven då något egentligt allmänpreventivt arbete, bortsett från straffhotet genom lagen och praxis, inte skett. Däremot är avvägningen mellan de två resterande bakomliggande motiven, individualprevention och samhällsskydd, av intresse och undersöks nedan.

2.2.2.1 Öppenhet vs. säkerhet

I den forskning som Tove Pettersson bedrivit har hon kunnat urskilja ett tema gällande vilka förändringar som personal på de olika SiS-hemmen märkt av inom den slutna ungdomsvården över tid. Temat handlar om balansgången mellan å ena sidan säkerhet på LSU-institutionerna, dvs. att undvika rymningar genom att låsa in ungdomarna, och å andra sidan öppenhet på institutionerna, dvs. att möjliggöra för ungdomarna att integreras i och upprätthålla kontakten med samhället utanför. Personalen i fråga är övertygad om att både säkerhet och öppenhet är nödvändiga aspekter för en fungerande sluten ungdomsvård men att de båda intressena måste balanseras och vägas mot varandra. En tydlig skiftning i balansen skedde 2005. Ett antal spektakulära rymningar från LSU-institutionerna, vilka fick stor uppmärksamhet i media, ledde till att säkerheten prioriterades. En granskning av säkerheten vid institutionerna gjordes och ett arbete för att öka säkerheten inleddes vilket bland annat resulterade i höga staket på institutionsområdena och anpassningar av institutionerna till arbete under mer låsta former. De intervjuade är överens om att det ökade säkerhetsarbetet inte varit bra då det bland annat inverkat negativt på flera delar inom verkställigheten såsom relationsbyggandet mellan personal och ungdomar, ungdomarnas personliga kontroll och ansvarskänsla samt möjligheterna att låta ungdomarna ha utevistelser. Dessa delar är alla viktiga i arbetet med att förebygga återfall och främja ungdomarnas anpassning i samhället efter avslutat frihetsberövande. Även om flera av de förändringar som genomfördes 2005 finns kvar anses en ny skiftning ha skett där öppnare former av verkställigheten åter är i fokus.⁹⁰

---

⁹⁰ Pettersson (2017) s. 68-71.

3. Analys och slutsatser

Denna uppsats kretsar kring besvarandet av två frågeställningar där den första gäller vilka de bakomliggande motiven vid införandet av sluten ungdomsvård var och hur den rättsliga regleringen av påföljden ser ut. Frågan kan kortfattat besvaras med att de bakomliggande motiven framförallt var att förebygga brott genom allmänprevention och motverka återfallsbrottslighet genom individualprevention men att det även ansågs viktigt att skydda människor mot grov brottslighet genom att tillgodose samhällsskyddet. Sluten ungdomsvård regleras främst, vad gäller påföljdsbestämningen, i BrB och, vad gäller verkställigheten, i LSU. För en utförlig redogörelse av de bakomliggande motiven hänvisas till avsnittet De bakomliggande motiven vid påföljdens införande och av den rättsliga regleringen till avsnittet Den rättsliga regleringen.

Den andra frågeställningen, om hur uppfyllandet av de bakomliggande motiven vid verkställigheten av påföljden ser ut och hur avvägningen mellan dessa motiv görs, kan i sin tur besvaras och analyseras enligt följande.

Det är i princip omöjligt att genomföra någon empirisk forskning kring en påföljds allmänpreventiva verkan, vilket kan förklara att någon ökad avhållsamhet från samhällsmedborgarna att begå brott inte visat sig. Dock skulle en förklaring till den saknade avhållsamheten kunna vara bristen av en konsekvent praxis. Varken i förarbeten eller i lag framgår det tydligt vad som utgör de synnerliga skäl som krävs för att rätten ska kunna döma någon som begått brott innan hen fyllt arton år till fängelse/sluten ungdomsvård. Det blir därför upp till domstolen att avgöra om omständigheterna i varje enskilt fall kan anses utgöra sådana skäl, vilket visat sig vara problematiskt. Även om det inte finns utrymme till någon närmare undersökning av praxis i denna uppsats tas ett rättsfall, NJA 2001 s. 913, upp där domstolen anses ha dömt i strid med motiven i förarbetena.

Uppfyllandet av det individualpreventiva motivet till införandet av påföljden undersöks främst genom en utredning av återfallsstatistik. Individualprevention består av tre delar men den del som är mest aktuell i dagens samhälle, och även var den del som lyftes fram i förarbetena, är behandlingsdelen. Återfallsstatistiken visar att sluten ungdomsvård är den påföljd där återfallsandelen inom ett år är allra störst. 53 procent av alla ungdomar som döms

till slutna ungdomsvård återfaller inom ett år i ny brottslighet. Slutna ungdomsvård är också den påföljd där återfallsandelen ökat mest det senaste decenniet. Frihetsberövande påföljder är de mest ingripande i vårt straffsystem och de personer som ådöms dessa påföljder är de som begått de grövsta brotten, vilket skulle kunna vara en förklaring till att återfallsrisken är störst för personer som varit frihetsberövade. Dock förklarar detta inte att det finns en relativt stor skillnad mellan återfallsandelen bland personer dömda till slutna ungdomsvård och personer dömda till fängelse samt att återfallsandelen bland fängelsedömda minskat under samma period som återfallsandelen bland dömda till slutna ungdomsvård ökat. Inte heller åldern kan anses utgöra en avgörande faktor för den höga återfallsandelen bland personer dömda till slutna ungdomsvård. Visserligen visar statistiken att återfall totalt sett bland lagförda i åldern 15-20 år ökat något sedan 1990-talets slut. Ökningen är dock så liten att den inte bör kunna förklara varför just ungdomar dömda till slutna ungdomsvård återfaller i så hög grad. Troligtvis grundas den höga återfallsandelen på kombinationen av de negativa konsekvenser som ett frihetsberövande har och ungdomarnas ålder. Vidare forskning kring kombinationen av dessa två faktorer anser jag vara av högsta värde för att slutna ungdomsvård i större utsträckning ska kunna uppfylla det individualpreventiva motivet i framtiden. Ytterligare en orsak till bristerna i påföljdens individualprevention, som framgår av undersökningen, är den platsbrist som finns på flera av LSU-institutionerna. Förutom att platsbristen medför att ungdomarnas vårdbehov inte fullt ut kan tillgodoses innebär den också att möjligheterna för ungdomarna att vistas på öppnare avdelningar, som forskning visat är ett viktigt steg i det återfallsförebyggande arbetet, begränsas. Att ta itu med platsbristen bör därför ses som en prioriterad åtgärd inom den närmsta framtiden.

Vad gäller mediantiden till första återfallet visar statistiken att denna sedan 2008 ökat mest för personer dömda till slutna ungdomsvård. Detta innebär att det skett en positiv utveckling eftersom det dröjer längre innan ungdomarna begår nya brott. En hög mediantid bör innebära en mindre återfallsrisk då återfallsrisken, särskilt efter frihetsberövande, är störst i början av uppföljningstiden. Att återfallsandelen bland ungdomar dömda till slutna ungdomsvård ökar samtidigt som också mediantiden till första återfallet ökar innebär att fler ungdomar återfaller i brottslighet men att det dröjer längre till återfallen. En förklaring till detta mönster kan vara att den slutna ungdomsvården alltbättre förebygger återfall på kort sikt samtidigt som senare återfall blir allt vanligare. Detta kan tolkas som att bristerna i det individualpreventiva arbetet snarare finns efter verkställighetens slut än under verkställigheten. Då det främst är socialtjänsten som ansvarar för att ge ungdomarna det stöd de behöver efter att

verkställigheten avslutats skulle en vidare utredning av denna förvaltnings arbete kunna vara av stor vikt för att även andelen senare återfall ska minska. Ett alternativ skulle kunna vara att sluten ungdomsvård görs till en tidsbestämd påföljd, grundat i svårigheterna att förutse en persons utvecklingsprocess samt som en åtgärd mot ökningen av de senare återfallen. Om detta skulle vara möjligt ur bland annat ett rättssäkerhets- eller etiskt perspektiv låter jag dock vara osagt.

Genom den redovisade kritiken i media och det uppdrag regeringen gett åt SiS förefaller det finnas brister i tillgodoseendet av samhällsskyddet. De resultat som presenteras vad gäller avvikelser under institutionstiden visar visserligen att problemet minskat avsevärt sedan början av 2000-talet, även om det de senaste åren finns en liten tendens till en ökning. Ett större problem är dock det faktum att andelen avvikelser, som pågår i 15 dygn eller mer, i hög grad ökat de senaste åren. Detta trots det nya säkerhetsarbete som inleddes 2005. Orsaken till detta är något som borde undersökas vidare. Den största andelen avvikelser sker från själva institutionsområdet varför det är här fokus bör ligga för det arbete med ökad säkerhet på LSU-institutionerna som pågår i skrivande stund genom regeringens uppdrag.

Slutligen, vad gäller avvägningen mellan de bakomliggande motiven, görs en intressant iakttagelse i form av den balansgång mellan öppenhet och säkerhet som urskilts på LSU-institutionerna. Iakttagelsen visar hur viktigt det är att ett samarbete sker vid arbetet med att uppfylla de olika motiven bakom införandet av sluten ungdomsvård. Den skiftning som skedde 2005, då säkerheten fick ett uppsving till bekostnad av öppenheten, inverkade negativt på det återfallsförebyggande arbetet. Även om verkställigheten de senaste åren åter börjat inriktas på öppenhet tyder mediareporteringen efter sommarens rymningar och det uppdrag som regeringen gett SiS under hösten på att en skiftning som den 2005 är på väg att ske. Förhoppningsvis har man tagit lärdomar av det som skedde för 15 år sedan och sålunda lyckas göra en bättre avvägning nu där återfallsförebyggandet inte tar lika stor skada. Om så är fallet får framtiden utvisa. En sak är dock säker, även om sluten ungdomsvård inte är så vanligt förekommande är det en påföljd som det bör forskas vidare om. Genom denna uppsats bidrar jag till forskningen om relationen mellan rätten och praktiken men det finns fortfarande ett stort tomrum kvar att fylla.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Prop. 1997/98:96	Om vissa reformer av påföljdssystemet
SOU 1993:35	Reaktion mot ungdomsbrott
SOU 1956:55	Skyddslag. Strafflagberedningens slutbetänkande
Ju 1990:07	Ungdomsbrottskommittén
Ds 1997:32	Påföljder för unga lagöverträdare
Prop. 2005/06:165	Om ingripanden mot unga lagöverträdare
Prop. 1962:10	Med förslag till Brottsbalk
Prop. 1987/88:120	Om ändring i brottsbalken mm (straffmätning och påföljdsval mm)

Rättsfall

NJA 1996 s. 757

NJA 2001 s. 913.

Elektroniska källor

Andersson, Jane, "Säkerheten skrämmande dålig", SVT nyheter, 2020-08-20,
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/sakerheter-skrammande-dalig>, (Besökt 2020-11-17).

Brottsförebyggande rådet, *Om Brottsförebyggande rådet*, Stockholm, 2020a,
<https://www.bra.se/om-bra.html>, (Besökt 2020-12-02).

Brottsförebyggandet rådet, *Sammanfattning lagförda 2019*, Stockholm, 2020b,
https://www.bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de53064bbf/1590651051037/Sammanfattning_lagforda_2019.pdf, (Besökt 2020-12-04).

Brottsförebyggandet rådet, *Sammanfattning återfall 2017 (preliminär)*, Stockholm, 2020c,
https://www.bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de53064bc5/1590651588411/Sammanfattning_aterfall_prel_2017.pdf, (Besökt 2020-11-17).

Brottsförebyggande rådet, *Ungdomsbrottslighet - Vad får unga för straff?*, Stockholm, 2020d, <https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/ungdomsbrottslighet.html>, (Besökt 2020-11-20).

Brottsförebyggande rådet, *Återfall i brott*, Stockholm, 2004, <https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800020639/1371914732253/>, (Besökt 2020-11-17).

Eeg-Olofsson, Anders, *Granne till Råbyhemmet: "Jag sover med yxa under sängen"*, SVT nyheter, 2020-08-20, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/granne-till-rabyhemmet-jag-sover-med-yxa-under-sangen>, (Besökt 2020-11-20).

Grönvik, Jonas, *Ungdomshem förstärker skydd – som fängelser*, Svenska Dagbladet, 2020-10-14, <https://www.svd.se/ungdomshem-ska-sakerhetsklassas-som-fangelser>, (Besökt 2021-01-26).

Johansson, Kerstin, Schierbeck, Anette & Wihlborg, Margareta (red.), *Sluten ungdomsvård år 2000 [Elektronisk resurs]. Intagna och frigivna ungdomar m.m.*, Statens institutionsstyrelse, Stockholm, 2001, <https://www.stat-inst.se/globalassets/publikationer/allmanna-rapporter/2001/2001-5-sluten-ungdomsvard-2000-intagna-och-frigivna-ungdomar.pdf>, (Besökt 2020-12-10).

Pettersson, Tove, *Betydelse av öppenhet under institutionstiden för ungdomar dömda till sluten ungdomsvård. [Elektronisk resurs] Hur påverkar det vardagen vid institutionen och återfall i brott?*, Statens institutionsstyrelse, Stockholm, 2017, <https://www.stat-inst.se/contentassets/7cd9733f92754af091a5a7b3fdae8d99/nr-8-2017-betydelse-av-oppenhet-under-institutionstiden.pdf>, (Besökt 2020-11-30).

Pettersson, Tove, *Återfall i brott bland ungdomar dömda till fängelse respektive sluten ungdomsvård [Elektronisk resurs]*, Statens institutionsstyrelse, Stockholm, 2010, <https://www.stat-inst.se/contentassets/d755b2c989a54e48b72354e35034b131/aterfall-i-brott-bland-ungdomar-domda-till-fangelse-respektive-sluten-ungdomsvard.pdf>, (Besökt 2020-11-30).

Regeringen, Regeringsbeslut, *Uppdrag om förstärkt säkerhetsarbete*, 2020-10-14, <https://www.regeringen.se/4a95f6/contentassets/87853e4278034b23a2f70a555293a908/uppdrag-om-forstarkt-sakerhetsarbete.pdf>, (Besökt 2020-11-30).

Sandgren, Claes, Vad är rättsvetenskap?, i: Wahlgren, Peter & Magnusson Sjöberg, Cecilia (red.), *Festskrift till Peter Siepel*, Norstedts Juridik AB, Stockholm, 2006, <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:187093/FULLTEXT01.pdf>, (Besökt 2020-12-10).

SCB, *Medelvärde eller median?*, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/hushallens-ekonomi-hek/produktrelaterat/Fordjupad-information/medelvarde-eller-median/>, (Besökt 2020-12-30).

Socialdepartementet, Pressmeddelande, *Ökad säkerhet på landets SiS-hem*, 2020-09-17, <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/09/okad-sakerhet-pa-landets-sis-hem/>, (Besökt 2020-11-30).

Statens institutionsstyrelse, *Forskning och utveckling*, Stockholm, 2020a <https://www.stat-inst.se/forskning-och-utveckling/>, (Besökt 2020-12-02).

Statens institutionsstyrelse, *SiS årliga statistik*, Stockholm, 2002-2019, <https://www.stat-inst.se/publikationer/sis-arliga-statistik/>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-arliga-statistik-2002.pdf>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-statistik-ar-2003.pdf>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-statistik-ar-2004.pdf>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-statistik-ar-2005.pdf>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-statistik-ar-2006.pdf>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-statistik-ar-2007.pdf>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-statistik-ar-2009.pdf>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-i-korthet-2010.pdf>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-i-korthet-2011.pdf>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-i-korthet-2012.pdf>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-i-korthet-2013.pdf>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-i-korthet-2014.pdf>

<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-i-korthet-2015.pdf>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-i-korthet-2016.pdf>
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/2017-sis-i-korthet.pdf>
https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis_i_korthet_2018.pdf
<https://www.stat-inst.se/globalassets/arlig-statistik/sis-i-korthet-2019.pdf>, (Besökta 2020-12-10).

Statens institutionsstyrelse, *Vår verksamhet*, Stockholm, 2020b,
<https://www.stat-inst.se/var-verksamhet/>, (Besökt 2020-12-02).

Statens institutionsstyrelse, *Vår verksamhet - slutet ungdomsvård*, Stockholm, 2020c,
<https://www.stat-inst.se/var-verksamhet/sluten-ungdomsvard-lsu/>, (Besökt 2020-12-02).

Wersäll, Fredrik, “32 kap. 5 § Slutet ungdomsvård” i: Berggren, Nils-Olof, Bäcklund, Agneta, Johansson, Stefan, Leijonhufvud, Madeleine, Munck, Johan, Trost, Hedvig, Träskman, Per Ole, Victor, Dag, Wennberg, Suzanne & Wersäll, Fredrik, *Brottsbalken: en kommentar*, JUNO version su 17, Norstedts Juridik, 2020 https://juno-nj-se.ludwig.lub.lu.se/b/documents/3297047?t=TABS_BOOK_INFO#BOOKPART9789139312031CHAPTER3_COMM404, (Besökt 2020-11-10).

Östh Gustafsson, My, Palmkvist, Joakim & Johansson, Anders, *Polisen utfärdar rikslarm efter rymningen från Råby - skjutvapen riktades mot personalen*, Sydsvenskan, 2020-08-20
<https://www.sydsvenskan.se/2020-08-20/polisen-utfardar-rikslarm-efter-rymningen-fran-raby>, (Besökt 2020-11-17).

Litteratur

Borgeke, Martin & Heidenborg, Mari, *Att bestämma påföljd för brott*, Tredje upplagan, Wolters Kluwer, Stockholm, 2016.

Clevesköld, Lars, Thunved, Birgit & Thunved, Anders, *Samhället och de unga lagöverträdarna*, Sjätte upplagan, Norstedts juridik, Stockholm, 2019.

Holmberg, Stina "Påföljdssystemet för unga", i: Estrada, Felipe & Flyghed, Janne (red.), *Den svenska ungdomsbrottsligheten*, Fjärde upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2017.

Hydén, Håkan, "Rättssociologi: om att undersöka relationen mellan rätt och samhälle", i: Nääv, Maria & Zamboni, Mauro, *Juridisk metodlära*, Andra upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2018.

Jareborg, Nils & Zila, Josef, *Straffrättens påföljdlära*, Femte upplagan, Wolters Kluwer, Stockholm, 2017.

Kleineman, Jan, "Rättsdogmatisk metod", i: Nääv, Maria & Zamboni, Mauro, *Juridisk metodlära*, Andra upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2018.

Bilaga

Tabell 1: Visar en sammanställning av de uppgifter om avvikelser som inhämtats från SiS.

År	Antal	Instit.- område	Utanför med pers	Utanför utan pers		Samma dag	1-3 dygn	4-7 d	8-14 d	15- d
2019	11	6 55%	3 27%	2 18%		2 18%	1 9%	0 0%	2 18%	6 55%
2018	11	7 64%	3 27%	1 9%		2 18%	0 0%	0 0%	0 0%	9 82%
2017	10	4 40%	3 30%	3 30%		1 10%	1 10%	1 10%	2 20%	5 50%
2016	5	2 40%	2 40%	1 20%		0 0%	1 20%	0 0%	2 40%	2 40%
2015	10	5 50%	2 20%	3 30%		3 30%	2 20%	1 10%	1 10%	3 30%
2014	5	5 100%	0 0%	0 0%		5 100%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%
2013	9	3 33,3%	3 33,3%	3 33,3%		2 22,2%	2 22,2%	1 11,2%	2 22,2%	2 22,2%
2012	15	5 33,3%	2 13,3%	8 53,3%		6 40%	3 20%	1 6,7%	5 33,3%	0 0%
2011	21	5 24%	3 14%	13 62%		1 5%	7 33%	1 5%	4 19%	8 38%
2010	18	7 39%	1 5,5%	10 55,5%		4 22%	5 28%	2 11%	2 11%	5 28%
2009	15	8 53%	3 20%	4 27%		-	-	-	-	-
2008	-	-	-	-		-	-	-	-	-
2007	11	4 36%	2 18%	5 46%		-	-	-	-	-
2006	31	13 42%	9 29%	9 29%		-	-	-	-	-
2005	37	20 54%	7 19%	10 27%		-	-	-	-	-
2004	32	15 47%	6 19%	11 34%		-	-	-	-	-
2003	36	18 50%	10 28%	8 22%		-	-	-	-	-
2002	23	12 52%	6 26%	5 22%		-	-	-	-	-